

Asia: VN/27993/2024

Lausuntopyyntö Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman luonnoksesta vuosille 2026-2033

1 Johdanto

1. Johdanto

-

1.1 Toimeenpanosuunnitelman valmistelu ja lähtökohdat

-

1.2 Toimeenpanosuunnitelman rakenne

s. 14 kappale ”Rakenteet, koordinaatio ja moniammatillinen yhteistyö”

Suunnitelmassa useissa kohdissa esiin tuleva koordinaatorakenteiden vahvistaminen jää ylätason kuvaukseksi. Hyvinvointialueiden näkökulmasta rooleja olisi mielekäästä selkiyttää suhteessa muihin toimijoihin. Toivottavaa olisi saada konkretiaa siihen, mitä tosiasiallisesti vahvistetaan ja kuka vahvistaa. Tuleva, mahdollinen rakennelakiuudistus osaltaan varmasti tätä selkeyttää, mutta toivomme myös Istanbulin sopimuksen toimeenpanossa avattavan tätä monitoimijaisen yhteistyön rakennetta.

1.3 Toimeenpanosuunnitelman toteutuksen koordinointi ja seuranta

s. 15 kuvattu monipuolinen toimeenpanon toteuttajien joukko on tärkeä nosto. On merkityksellistä saada kuvattua alati muuttuvan toimijakentän roolia toimeenpanon edetessä. Erityisesti väkivaltaerityistä asiantuntemusta omaavien järjestöjen rooli, joka Pirkanmaalla korostuu. Samoin pidämme tärkeänä monialaisuuden näkymistä eri toimijoiden taholta, asiakasosallisuus huomioiden.

1.4 Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan esiintyvyys

-

2 Tavoitteet ja toimenpiteet

2 Tavoitteet ja toimenpiteet

Arvostamme alueellisten, toteutuneiden kampanjoiden ja alueellisen kehittämistyön nostamista esimerkkeinä toimista, joilla tavoitteisiin päästään. Tämä vahvistaa toimivien käytäntöjen laajentamista toimiviksi ratkaisuksi yleisemmin. (Toimenpide 1.3)

Seri-tukikeskusten roolin kirjaaminen myös valistustyössä ja asenneilmapiiirin muutokseen tähtäävässä työssä on merkityksellistä ja tukee hyvinvointialueilla tehtävää Seri-tukikeskuskehittämistä.

Pirkanmaan hyvinvointialue toivoisi myös pelastuslaitoksen roolin tunnistamista väkivaltailmiötietoisuuden laajentamisessa. Pelastuslaitos yhdessä muun ensivastetoimijajoukon kanssa on erityisesti lähisuhteissa tapahtuvan väkivallan tunnistamisessa avainasemassa. Käytännössä pelastustoimijat voivat olla tilanteissa ratkaisevassa roolissa myös muutoin piiloon jäävän lähisuhdeväkivallan tunnistamisessa. Pelastus- ja ensivastetoiminnan rooliin voisi kiinnittää enemmän huomiota myös asenneilmapiiirin muutokseen tähtäävässä työssä.

Toimenpiteet 1.6–1.9 nostavat tärkeällä tavalla esiin myös kunnissa tehtävän HYTE-työn roolin tiedon lisäämisessä väkivaltailmiöihin ja sukupuolistuneeseen väkivaltaan liittyen. Kuntien rooli sivistys- ja varhaiskasvatus sekä nuorisotyön toimijana on keskeisen tärkeä. Kuntatasolla päästään myös esimerkiksi harrastustoimintaa toteuttavien yhdistysten kanssa lisäämään jo nuorten kuntalaisten ymmärrystä syrjinnästä ja häirinnästä.

Pirkanmaan hyvinvointialueen julkaiseman sosiaalisen raportin (<https://www.pirha.fi/documents/d/guest/lahisuhdevakivallan-ilmentyminen-sosiaalinen-raportti-2025>) yhteydessä tunnistettiin erityiseksi haasteeksi nimenomaan palvelujen yhteensovittamisen vaikeus (myös toimenpide 2.5). Toisaalta tässä raportissa todetaan, että väkivaltaan liittyvää koulutusta on saatavilla varsin kattavasti. Suurempi haaste on ammattilaisten koulutukseen pääsemisen mahdollistaminen. Hyvinvointialueella saadun kokemuksen mukaan väkivaltailmiöihin liittyvän täydennyskoulutuksen saaminen ”pakolliseksi” täydennyskoulutukseksi vahvistaisi ammattilaisten pääsyä jo olemassa olevan koulutustiedon äärelle. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ”puutu väkivaltaan”- verkkokoulun voisi ajatella olevan riittävä hyvin monissa ammattiryhmissä.

Pirkanmaan hyvinvointialueen ja Pohjois-pohjanmaan hyvinvointialueiden ESR+-rahoitteisten hankkeiden nostaminen esimerkeiksi alueilta käsin tehtävästä kehittämistyöstä on tärkeää ja tukee hankkeissa tehtävän työn hyödyntämistä kansallisesti.

Toimenpiteet 2.1 ja 2.3 huomioivat hyvin palvelu- ja hoitopolkujen monipuolisuuden ja poikkileikkaavuuden tarpeet sekä hyvinvointialueiden roolin näiden mallintamisessa.

Toimenpiteet 2.7 ja 2.8 ovat keskeisen tärkeitä Seri-tukikeskusten roolin selkeyttämisessä.

2.1 Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ennaltaehkäisy

-

2.2 Väkivallan uhrien tuki ja palvelut väkivallan kaikille osapuolille

Riskinarviointivelvoite tunnistetaan yhä heikosti, vaikka hyvinvointialueiden toiminnan aikana koulutusta siihen on lisätty runsaasti. Pirkanmaan hyvinvointialue on omassa toimenpideohjelmassaan nostanut lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomakkeen sekä MARAK- riskinarvioinnin merkitystä asiakastyössä kaikilla palvelulinjoilla. MARAK- toimintamallin rooli riskinarviointivelvoitteen huomioivana menetelmänä kaipaa vahvaa kansallista koordinaatiota ja systemaattisuutta.

2.3 Väkivallan uusiutumisen estäminen ja rikosvastuun toteutuminen

-

2.4 Toimien yhteensovittaminen ja tiedonkeruu

Toimenpide 4.1 on merkityksellinen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojärjestelmäuudistusten ollessa ajankohtaisia. Pirkanmaan hyvinvointialue toivoo kansallista ohjausta ja tietoa, miten tiedonkeruu on asiakkaan turvallisuus ja rakenteisen kirjaamisen käytännöt huomioiden mahdollista. Esimerkiksi lähisuhdeväkivaltaan sekä riskinarviointiin liittyvien lomakkeiden täyttäminen osana asiakastapaamisia ja kirjauksia olisi helpointa saada velvoittavina osaksi tietojärjestelmiä (sosmeta, termeta) ja siten hyvinvointialueiden tehtäväksi tulisi huolehtia tietojärjestelmiä käyttävien ammattilaisten perehdyttämisestä kirjaamisen suhteen.

Yleisiä huomioita

Yleisiä huomioita

Toimeenpanosuunnitelmaa rakennettaessa toteutetut työpajat mahdollistivat hyvinvointialueen osallistumisen jo varhain, valmisteluvaiheessa. Näin ollen tämän toimeenpanosuunnitelman soveltuvuus ja moninäkökulmaisuus on varsin hyvä myös hyvinvointialueen väkivallan ehkäisyn kokonaisuuden osalta. Alueellinen väkivaltaa ehkäisevä työ on tiiviisti kansallisen kehittämisen rinnalla ja mahdollistaa tehokkaasti Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman mukaisen työn. Nk. NKV-direktiivin mukaiset muutokset konkretisoituvat hyvinvointialueilla ja kunnissa, sekä keskeisissä sidosryhmissä tehtävässä monialaisessa yhteistyössä.

Pirkanmaan hyvinvointialue pitää erityisen tärkeänä hyvinvointialueiden näkökulman vahvistumista NAPE-työryhmän kokoonpanossa kuluvalle toimikaudella. Myös läheinen yhteistyö Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen koordinoiman lähisuhdeväkivaltakoordinaattoriverkoston kanssa vie näitä tavoitteita tiivistä asiakastyön käytäntöihin.

Lähteenmäki Riikka

Pirkanmaan hyvinvointialue - sosiaali- ja terveysjohtaja Taru Kuosmanen